

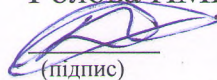
Міністерство освіти і науки України

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра Документознавства та української мови (№ 801)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМК 2

(підпис)

Д. М. Крицький

(ініціали та прізвище)

«31» 08 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ораторське мистецтво (гуманітарна дисципліна за вибором студента)

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 10 Природничі науки, 11 Математика та статистика, 12 Інформаційні технології, 15 Автоматизація та приладобудування, 16 Хімічна та біоінженерія, 17 Електроніка та телекомунікації, 19 Архітектура та будівництво

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 101 Екологія, 103 Науки про Землю, 113 Прикладна математика, 121 Інженерія програмного забезпечення, 122 Комп'ютерні науки, 123 Комп'ютерна інженерія, 124 Системний аналіз, 125 Кібербезпека, 126 Інформаційні системи та технології, 151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології, 152 Метрологія та інформаційно-вимірвальна техніка, 153 Мікро- та наносистемна техніка, 163 Біомедична інженерія, 172 Телекомунікації та радіотехніка, 173 Авіоніка, 193 Геодезія та землеустрій

(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Екологія та охорона навколишнього середовища, Космічний моніторинг Землі, Обчислювальний інтелект, Безпека інформаційних і комунікаційних систем, Інтелектуальні системи та технології, Інформаційні системи та технології підтримки віртуальних середовищ, Комп'ютерні системи та мережі, Комп'ютерні технології в біології та медицині, Програмовані мобільні системи та Інтернет речей, Розподілені інформаційні системи, Системне програмування, Системний аналіз і управління, Інженерія програмного забезпечення, Кібербезпека індустріальних систем, Інформаційні технології проектування, Комп'ютеризація обробки інформації та управління, Інженерія мобільних додатків, Інтелектуальні інформаційні вимірвальні системи, Комп'ютерні системи технічного зору, Комп'ютерні технології проектування та виробництва, Комп'ютерно-інтегровані технологічні процеси і виробництва, Метрологічне забезпечення випробувань та якості продукції, Мікро- та наносистемна техніка, Якість, стандартизація та сертифікація, Біомедична інженерія, Інформаційні мережі зв'язку, Радіoeлектронні комп'ютеризовані засоби, Радіoeлектронні пристрої, системи та комплекси, Системи автономної навігації та адаптивного управління літальних апаратів, Геоінформаційні системи і технології, Штучний інтелект та інформаційні системи, Біомедична інформатика та радіoeлектроніка, Інжиніринг і програмування інфокомунікаційних систем

(найменування освітньої програми)

Форма навчання : денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2020 рік

Робоча програма Ораторське мистецтво

(назва дисципліни)

для студентів за спеціальністю 101 Екологія, 103 Науки про Землю, 113 Прикладна математика, 121 Інженерія програмного забезпечення, 122 Комп'ютерні науки, 123 Комп'ютерна інженерія, 124 Системний аналіз, 125 Кібербезпека, 126 Інформаційні системи та технології, 151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології, 152 Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка, 153 Мікро- та наносистемна техніка, 163 Біомедична інженерія, 172 Телекомунікації та радіотехніка, 173 Авіоніка, 193 Геодезія та землеустрій

освітньою програмою Екологія та охорона навколишнього середовища, Космічний моніторинг Землі, Обчислювальний інтелект, Безпека інформаційних і комунікаційних систем, Інтелектуальні системи та технології, Інформаційні системи та технології підтримки віртуальних середовищ, Комп'ютерні системи та мережі, Комп'ютерні технології в біології та медицині, Програмовані мобільні системи та Інтернет речей, Розподілені інформаційні системи, Системне програмування, Системний аналіз і управління, Інженерія програмного забезпечення, Кібербезпека індустріальних систем, Інформаційні технології проектування, Комп'ютеризація обробки інформації та управління, Інженерія мобільних додатків, Інтелектуальні інформаційні вимірювальні системи, Комп'ютерні системи технічного зору, Комп'ютерні технології проектування та виробництва, Комп'ютерно-інтегровані технологічні процеси і виробництва, Метрологічне забезпечення випробувань та якості продукції, Мікро- та наносистемна техніка, Якість, стандартизація та сертифікація, Біомедична інженерія, Інформаційні мережі зв'язку, Радіoeлектронні комп'ютеризовані засоби, Радіoeлектронні пристрої, системи та комплекси, Системи автономної навігації та адаптивного управління літальних апаратів, Геоінформаційні системи і технології, Штучний інтелект та інформаційні системи, Біомедична інформатика та радіoeлектроніка, Інжиніринг і програмування інфокомунікаційних систем

« 19 » 06 2020 р., - 11 с.

Розробник: Парафійник Н.І., доц. каф. 801, канд. філос. наук, доцент

(прізвище та ініціали, посада, наукова ступінь та вчене звання)

(підпис)

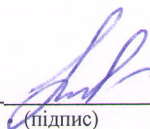
Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри документознавства та української мови (№ 801)

(назва кафедри)

Протокол № 13 від « 19 » 06 2020 р.

Завідувач кафедри к.філос.н., доц.

(наукова ступінь та вчене звання)

(підпис)
А.Є. Прилуцька

(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>10 Природничі науки, 11 Математика та статистика, 12 Інформаційні технології, 15 Автоматизація та приладобудування, 16 Хімічна та біоінженерія,</u> <u>17 Електроніка та телекомунікації, 19 Архітектура та будівництво</u> (шифр і найменування) Спеціальність <u>101 Екологія, 103 Науки про Землю, 113 Прикладна математика, 121 Інженерія програмного забезпечення, 122 Комп'ютерні науки, 123 Комп'ютерна інженерія, 124 Системний аналіз, 125 Кібербезпека, 126 Інформаційні системи та технології, 151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології, 152 Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка, 153 Мікро- та наносистемна техніка, 163 Біомедична інженерія, 172 Телекомунікації та радіотехніка, 173 Авіоніка, 193 Геодезія та землеустрій</u> (код і найменування) Освітня програма <u>Екологія та охорона навколишнього середовища, Космічний моніторинг Землі, Обчислювальний інтелект, Безпека інформаційних і комунікаційних систем, Інтелектуальні системи та технології, Інформаційні системи та технології підтримки віртуальних середовищ, Комп'ютерні системи та мережі, Комп'ютерні технології в біології та медицині, Програмовані мобільні системи та Інтернет речей, Розподілені інформаційні системи, Системне програмування, Системний аналіз і управління, Інженерія програмного забезпечення, Кібербезпека індустріальних систем, Інформаційні технології проектування, Комп'ютеризація обробки інформації та управління, Інженерія мобільних додатків, Інтелектуальні інформаційні вимірювальні системи, Комп'ютерні системи технічного зору, Комп'ютерні технології проектування та виробництва, Комп'ютерно-інтегровані технологічні процеси і виробництва, Метрологічне забезпечення випробувань та якості продукції, Мікро- та наносистемна техніка, Якість, стандартизація та сертифікація, Біомедична інженерія, Інформаційні мережі зв'язку, Радіоелектронні комп'ютеризовані засоби, Радіоелектронні пристрої, системи та комплекси, Системи автономної навігації та адаптивного управління літальних апаратів, Геоінформаційні системи і технології, Штучний інтелект та інформаційні системи, Біомедична інформатика та радіоелектроніка, Інжиніринг і програмування інфокомунікаційних систем</u> Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	вибіркова
Кількість модулів – 2		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 2		2020/2021
Індивідуальне завдання немає		Семестр
Загальна кількість годин – 48/90		3-й
		Лекції*
		16 годин
		Практичні, семінарські*
		32 години
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2,6		Лабораторні*
	___ годин	
	Самостійна робота	
	42 години	
	Вид контролю	
	модульний контроль, залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійних становить: 48 /42 .

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є засвоєння студентами теоретичних основ ораторського мистецтва, вироблення навичок оптимальної мовної поведінки у професійній сфері: вплив на співрозмовника за допомогою вмілого використання різноманітних ораторських прийомів, оволодіння культурою монологу, діалогу та полілогу; вибір комунікативно виправданих мовних засобів, оволодіння практичними вміннями та навичками побудови мовних текстів і виголошення ораторських промов з досягнення поставлених цілей у процесі мовної комунікації.

Завдання: підвищення загальномовної культури студентів як в усній, так і в письмовій комунікації; формування знань щодо створення різних видів публічних промов; способів аргументації; культури діалогу й полілогу, ознайомлення з багатим фактичним матеріалом з історії вітчизняного та зарубіжного ораторського мистецтва.

Загальні та фахові компетентності відповідно до освітніх програм:

- Здатність спілкуватися в професійній діяльності державною мовою як усно, так і письмово.
- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- Навички використання інформаційних і комунікативних технологій.
- Здатність здійснювати пошук і опрацювання та аналіз інформації з різних джерел.
- Здатність працювати в команді.
- Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свободи людини і громадянина в Україні.
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Програмні результати навчання відповідно до освітніх програм:

- Вільно спілкуватися державною мовою усно і письмово з професійних питань.
- Володіти засобами сучасних інформаційних та комунікаційних технологій в обсязі, достатньому для навчання та професійної діяльності.
- Пояснювати свої рішення і підґрунтя їх прийняття фахівцям і нефахівцям в ясній і однозначній формі.
- Володіти навичками самостійного навчання та автономної роботи для підвищення професійної комунікації та вирішення проблем в новому або незнайомому середовищі.
- Формувати обґрунтовані оцінки дій державних органів, інших політичних інститутів із позицій загальнолюдських, демократичних цінностей, пріоритету прав і свобод людини і громадянина.

Міждисциплінарні зв'язки:

Базується на навчальних дисциплінах: «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Історія та культура України». Забезпечує подальшу мовну та письмову комунікацію студентів під час підготовки та захисту курсових та дипломних робіт, проходження практики на сучасних підприємствах та установах України, участь у наукових студентських конференціях, круглих столах.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Ораторське мистецтво : теоретичний аспект.

Тема 1. Ораторське мистецтво як наука і навчальна дисципліна.

Співвідношення поняття ораторське мистецтво, риторика і красномовство.

Місце ораторського мистецтва в системі гуманітарних наук.

Основні якості мовлення (змістовність, логічність, правдивість, швидкість мовленнєвих реакцій, володіння літературною мовою, якість мовлення та ін.).

Модуси публічного виступу етос, пафос та логос. Загальна характеристика етапів підготовки ораторської промови інвенція (добір матеріалу), диспозиція (розташування матеріалу), елокуція (словесне вираження), меморія (запам'ятання промови), акція (виголошення промови). Роль ораторського мистецтва у житті сучасного суспільства.

Тема 2. Роди та види ораторського мистецтва та сфери їх застосування.

Основні роди, види й жанри красномовства. Академічне красномовство. Судове красномовство. Церковне красномовство. Суспільно-побутове красномовство. Дипломатичне красномовство. Політичне красномовство. Ділове красномовство.

Тема 3. Закони ораторського мистецтва.

Основні закони ораторського мистецтва: концептуальний закон, закон моделювання аудиторії, стратегічний закон, тактичний закон, мовленнєвий, закон ефективної комунікації, системно-аналітичний закон.

Сучасні наукові підходи до підготовки й проведення публічних виступів в традиціях європейської освіти.

Модульний контроль.

Модуль 2.

Змістовий модуль 2. Особливості підготовки і проведення публічного виступу

Тема 4. Підготовка публічного виступу.

Робота над промовою, твором. Типи підготовки до публічного виступу. Джерела знаходження матеріалу. Топіка. Вступ до промови. Прийоми вступу (привернення уваги, початок здалеку, несподіваний вступ). Універсальні прийоми (цитата, яскравий приклад, комплімент, апеляція до загальновідомого джерела інформації, проблемне запитання, виклад мети та завдання виступу, демонстрація предмета та ін.). Головна частина. Способи подання матеріалу (природній та штучний (дедуктивний, індуктивний, компаративістський)). Завершення промови (формулювання висновків, розгляд перспективи, апелювання). Способи запам'ятовування промови (механічний, логічний, мнемотехнічний). Особливості людського сприйняття.

Тема 5. Аргументація і критика у публічному виступі.

Структура та види аргументації. Поняття про критику та її види. Види аргументів (аргументи до логосу, етосу, пафосу).

Типові помилки в аргументації та критиці. Підміна тези, втрата тези. Хибний аргумент. Випередження основи. Коло в обґрунтуванні. Надмірне обґрунтування. Безпідставний аргумент. Від сказаного умовно до сказаного безумовно. Після цього, отже, з цієї причини. Хибна аналогія.

Тема 6. Засоби виразності ораторської промови.

Критерії словесного виразу промови (правильність, ясність, краса, доречність). Форми мовленнєвого впливу. Риторичні фігури (риторичне запитання, синтаксичне перетворення). Прийоми синтаксичних перетворень. Фігури скорочення: власне фігури скорочення (апосіопеза, асинтедон, еліпсис), фігури зменшення (літота). Фігури додавання: власне фігури додавання (анафора, епіфора, гомеотелевтон, кіклос, хіазм), фігури збільшення (гіпербола), фігури розташування (інверсія, паратеза, парцеляція). Тропи. Евфемізм. Дисфемізм. Антономазія. Перефраз. Метафора. Alegorія. Катахреза. Прозопопея. Метонімія. Синекдоха. Іронія. Антифразис. Оксюморон.

Тема 7. Культура діалогу та полеміки.

Суперечка, доказовість, переконливість. Стратегія суперечки. Пропонент, опонент. Тактика суперечки. Види та форми суперечки (суперечка заради істини, суперечка заради переконання, суперечка заради перемоги, суперечка заради суперечки). Дискусія, полеміка, диспут, дебати. Види полемічних «хитрощів» та шляхи їх нейтралізації. Зауваження опонентів та їх нейтралізація. Способи доведення та спростування під час дискусії.

Тема 8. Взаємодія оратора і аудиторії.

Особливості людського сприйняття інформації. Ефект рамки. Магічне число. Невербальні засоби оратора (мова жестів і поз, мова міміки, парамовленнєві характеристики; мова простору, мова одягу та мова кольорів). Способи привернення уваги. Подолання страху публічного виступу. Аналіз публічного виступу.

Характеристика публічного спілкування в управлінській сфері Харківського регіону.

Модульний контроль.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовний модуль 1. Ораторське мистецтво : теоретичний аспект						
Тема 1. Ораторське мистецтво як наука і навчальна дисципліна	12	2	4			6
Тема 2. Роди та види ораторського мистецтва та сфери їх застосування	12	2	4			6
Тема 3. Закони ораторського мистецтва	11	2	3			6
Модульний контроль	1		1			
Разом за змістовим модулем 1	36	6	12			18

Модуль 2						
Змістовний модуль 2.						
Особливості підготовки і проведення публічного виступу						
Тема 4. Підготовка публічного виступу	11	2	4			5
Тема 5. Аргументація і критика у публічному виступі	11	2	4			5
Тема 6. Засоби виразності ораторської промови	11	2	4			5
Тема 7. Культура діалогу та полеміки	11	2	4			5
Тема 8. Взаємодія оратора і аудиторії	9	2	3			4
Модульний контроль	1		1			
Разом за змістовим модулем 2	54	10	20			24
Усього годин	90	16	32			42

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Ораторське мистецтво як наука і навчальна дисципліна	2
2.	Рольові ігри: монолог, діалог як форми вербального спілкування	2
3	Тема 2. Роди та види ораторського мистецтва та сфери їх застосування	2
4	Рольові ігри: діалог, полілог як форми вербального спілкування	2
5	Тема 3. Закони ораторського мистецтва	3
6	Модульний контроль	1
7	Тема 4. Підготовка публічного виступу	2
8	Виголошення промов	2
9	Тема 5. Аргументація і критика у публічному виступі	2
10	Ділова гра: «Студентська наукова конференція»	2
11	Тема 6. Засоби виразності ораторської промови	2
12	Ситуаційні вправи «Прийоми привернення й утримання уваги аудиторії»	2
13	Тема 7. Культура діалогу та полеміки	2

14	Дискусія за обраною темою	2
15	Тема 8. Взаємодія оратора і аудиторії	3
16	Модульний контроль	1
	Разом	32

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Ораторське мистецтво як наука і навчальна дисципліна	6
2	Тема 2. Роди та види ораторського мистецтва та сфери їх застосування	6
3	Тема 3. Закони ораторського мистецтва	6
4	Тема 4. Підготовка публічного виступу	5
5	Тема 5. Аргументація і критика у публічному виступі	5
6	Тема 6. Засоби виразності ораторської промови	5
7	Тема 7. Культура діалогу та полеміки	5
8	Тема 8. Взаємодія оратора і аудиторії	4
	Разом	42

7. Індивідуальні завдання - немає

8. Методи навчання

У навчальному процесі використовуються: лекції, практичні та індивідуальні заняття, ділові ігри, проведення дискусій з обговоренням різноманітних ділових ситуацій, робота з літературою, самостійна робота. Використовуються пояснювально-ілюстративний, проблемно-пошуковий, евристичний методи та практичні методи навчання.

9. Методи контролю

Усний контроль, практична перевірка виконаних завдань, модульні контрольні роботи.

9.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Відповіді на практичних заняттях	0-5	6	0-18

Захист виконання самостійної роботи	0-5	2	0-10
Модульний контроль	0-20	1	0-20
Змістовний модуль 2			
Відповіді на практичних заняттях	0-5	6	0-18
Захист виконання самостійної роботи	0-7	2	0-14
Модульний контроль	0-20	1	0-20
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль залік проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до заліку. Під час складання семестрового заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для заліку складається з 2 запитань (1 зі змістовного модуля №1, 2 – зі змістовного модуля № 2). Максимальна кількість балів за кожне питання – 50 балів (сума – 100 балів).

9.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

знати:

- основи ораторського мистецтва;
- роди та види ораторського мистецтва;
- сутність та проблеми взаємодії оратора та аудиторії;
- основні етапи підготовки публічного виступу;
- типи доказів та спростувань;
- принципи та засоби полеміки;
- загальні ознаки мовної культури оратора;
- причини комунікаційних невдач.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

уміти:

- створювати тексти публічних виступів різного типу відповідно до поставленої мети;
- будувати аргументацію для обґрунтування власних тез;
- здійснювати критику положень інших з певної теми;
- виголошувати промову з використанням невербальних прийомів впливу на аудиторію;
- ефективно вести суперечки, використовуючи коректні прийоми.

9.3. Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Виконати завдання з самостійної роботи, написати модульні роботи. Розуміти сутність основних поняття ораторського мистецтва, правила та прийоми ефективного мовленнєвого впливу. Уміти створювати тексти публічних виступів урочистого характеру, академічні, на суспільно-політичну тематику, актуалізуючи набуті знання на кожному з етапів підготовки й виголошення промови.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум. Виконати завдання з самостійної роботи, написати модульні роботи. Знати основні поняття та закони ораторського мистецтва, правила та прийоми ефективного мовленнєвого впливу, типи доказів та спростувань. Уміти створювати тексти публічних виступів урочистого характеру, академічні, на суспільно-політичну тематику, актуалізуючи набуті знання на кожному з етапів підготовки й виголошення промови, будувати аргументацію для обґрунтування власних тез, здійснювати критику положень інших з певної теми.

Відмінно (90-100). Повно знати основний та додатковий матеріал. Написати модульні роботи. Орієнтуватися в підручниках та посібниках. Досконало знати матеріал усіх тем та вміти застосовувати його, прийоми ефективного мовленнєвого впливу, невербальні прийоми впливу на аудиторію. Уміти створювати тексти публічних виступів урочистого характеру, академічні, на суспільно-політичну тематику, актуалізуючи набуті знання на кожному з етапів підготовки й виголошення промови; будувати аргументацію для обґрунтування власних тез, здійснювати критику положень інших з певної теми, робити риторичний аналіз промов; ефективно вести суперечки, використовуючи коректні прийоми; аналізувати похибки й виділяти некоректні способи під час ведення суперечки.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

10. Методичне забезпечення

1. Документно-інформаційне забезпечення сучасної професійної комунікації / А. Є. Прилуцька, О. О. Карпенко, Н. І. Парафійник, О. В. Медведь ; під загал. ред. А. Є. Прилуцької. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2016. – 463 с.

Електронний ресурс, на якому розміщено навчально-методичний комплекс дисципліни:

Навчально-методичне забезпечення дисципліни Ораторське мистецтво / Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т»; розробник Н.І.Парафійник. – Харків, 2020.

Ментор : «Ораторське мистецтво (Вибіркова навчальна дисципліна) для бакалаврів: <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=4678>.

Сайт кафедри: www.k703@khai.edu

11. Рекомендована література

Базова

1. Кацавець Р.С. Ораторське мистецтво / Р.С. Кацавець. – Київ : Алерта, 2015. – 238 с.
2. Ораторське мистецтво / М. П. Требіна, Г. П. Клімова. – 2-ге видання. – Харків : Право, 2015. – 208 с.
3. Риторика: навч. посібн. /упор. Т.К. Ісаєнко, А.В. Лисенко. – Полтава: ПолтНТУ, 2019. – 247с.

Допоміжна

1. Грицаєнко Л. М. Основи красномовства / Л. М. Грицаєнко. – Київ : КНУТД, 2013. – 244 с.
2. Мартянова І.А., Семенец О.П., Ефремов В.А. Риторика / І.А.Мартянова, О.П.Семенец, В.А.Ефремов. – Київ: Вища школа, 2017. – 424 с.
3. Куньч З., Городиловська Г., Шмілик І. Риторика / З.Куньч, Г.Городиловська, І. Шмілик. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. 496 с.
4. Ораторське мистецтво // За ред. І. М. Плотницької, О. П. Левченко. – Київ : ХАДУ, 2011. – 128 с.
5. Руденко А.М., Котлярова В.В., Шестаков Ю.А. Основи риторики / А.М.Руденко, В.В.Котлярова, Ю.А. Шестаков. – Київ : Вища школа, 2016. – 320 с.
6. Jenere and the New Rhetoric / Eds. A. Freedman, P. Medway. – London, 1994.

12. Інформаційні ресурси

1. Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика / Л.І.Мацько, О.М. Мацько: Навч. посібник. – Київ : Вища шк, 2006. – 311 с. // http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/38856/mod_resource/content/1/%D0%A0%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9C%D0%B0%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%BE.pdf
2. Найвидатніші філософи світу та України – Режим доступу : [http : // philsci.univ.kiev.ua / biblio / dict.html](http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html).